د افغانستان اسلامي امارت

د عامې روغتيا وزارت

د مقام د دفترلوی رياست

د ويانـدويي ، اطلاعاتو او عامه اړيکو رياست

د عامې روغتيا وزارت د فعاليتونو او لاسته راوړنو کلنی راپور

اسد ، ۱۴۰۳ هـ لمريز– سرطان ، ۱۴۰۴ هـ لمريز

لمړی څپرکی

(د وزارت پېژندنه ، اهداف، فعالیتونه او تشکیلاتي جوړښت)

د وزارت پېژندنه:

د عامې روغتیا وزارت د خپلې رهبري رول پر اساس د نورو اړوندو امارتي، ملي او نړیوالو شریکانو په همغږۍ په هیواد کې د روغتیا او تغذي د پالیسیو- ستراتیژیو ودې، د روغتیایي خدمتونو وړاندې کولو او څارنې مسئولیت په غاړه لري.

د پورته موخو د پلي کیدو په موخه د عامې روغتیا وزارت مرکزي او ولایتي دفترونو له لارې د مؤثرو او مثمرو روغتیایي خدمتونو ته د لاسرسي په موخه نه ستړي کیدونکي هلې ځلې کوي.

لرلید:

د افغانستان ټول اوسیدونکي به په هیواد کې د ننه په ملي او نړیوالو روغتیایي معیارونو برابر، دلاسرسي وړ، دوامداره او پیرونځواک سره سم له روغتیایي چوپړتیاوو او توکو څخه برخمن وي او په روغتیا سمباله ټولنه به ولري.

د عامې روغتیا وزارت ماموریت

د افغانستان د عامې روغتیا وزارت د روغتیا ښه کولو، د ناروغیو او مړینو کمولو، روغتیایی خدمتونو ته د لاسرسي زیاتولو او د ټولو افغانانو د هوساینې په موخه روغتیایي ژوند طرز ته د ودې ورکولو مسئولیت لري او د ملي روغتیایي لومړیتوبونو په رڼا کې د پایښت لرونکو پراختیایي موخو ترلاسه کولو او د کورنیو لخوا د لوړو روغتیایي لګښتونو د کمولو لپاره ګامونه اخلي.

یادې موخې د سیاسي ارادې، پیاوړې رهبرۍ او ښې حکومتولۍ تر چتر لاندې د روغتیایي سکتور د ښکیلو لورو سره د همکارۍ او د سرچینو ګټور مدیریت له لارې تحقق مومي.

موخې:

د هیواد ټولو وګړو ته په مناسبه او ارزانه توګه د کیفیت لرونکي روغتیایي چوپړتیاوو برابرول، خوړو، درملو، روغتیایي محصولاتو رسونه، روغتیایي حقونه تأمینول، د فقر کمول، د ورکړې وړ، عادلانه او مساوي لاسرسي چمتو کول او د پایښت لرونکي روغتیایي سیستم پیاوړتیا ترلاسه کول چې په هیواد کې د روغتیا او تغذي وضعیت ښه والي لامل وګرځي.

بنسټیز ارزښتونه

عدالت، رښتینولي، طبي اخلاق، وقار او درناوی، مؤثریت او مثمریت، کیفیت، ناروغ محوره خدمتونه، ځواب ویونکي خدمتونه، پایښت، حساب ورکونه، روڼتیا، همغږي او همکاري، د شواهدو پر بنسټ پریکړه، د ورکړې وړ بـــیه، نوښتونه، ټولګډونوالی او بې توپیرتیا، ژمنتیا او مسلکیتوب، د منلو او پلي کیدو وړ، د پایلو پر بنسټ سیستم

دوامدار فعالیتونه:

1. د ساري او غیر ساري ناروغیو د خپریدو مخنیوي
2. د وګړو د ټولنیزې روغتیا وده، د روغتیایي عادتونو دودول، د روغتیایي خدمتونو څخه د ګټې اخیستنې کچه لوړول او د ناروغتیایي عادتونو سره مبارزه کول.
3. د لومړنیو ، دویمي ، دریمي روغتیایي خدماتو تر څنګ د عدلي طب اړوند خدماتو وړاندې کول.
4. په هیواد کې د چاپیریال ساتنې، د څښلو اوبو ، د روغتیایي او خوراکي توکو او د با کیفیته درملو موجودیت څخه د ډاډ تر لاسه کولو لپاره د اړونده برخو سره همغږي او کړنې تر سره کول.
5. د شته روغتیایي مرکزونو له لارې معیاري روغتیایي خدماتو رامینځ ته کول او اړونده خدماتو ته پراختیا ورکول.
6. د روغتیایي کارکونکو د روزنې برنامو پراختیا او بشپړول، د روغتیایي کارکوونکو د تخصصي کچې لوړول او د روغتیا په مختلفو برخو کې د علمي څېړنو پرمختیا.
7. په منظم ډول د روغتیایي وضعیت ارزونه او د وژونکو او وبایي ناروغیو د مخنیوي او مهار کولو لپاره کوښښ کول
8. د ټولنې د روغتیایي وضعیت د ښه والي، حفظ الصحې او ښې تغذیې لپاره په ځانګړي ډول د مور او ماشوم د روغتیا په برخه کې د پالیسیانو، تګلارو، پروګرامونو او پلانونو جوړول او پر وخت د لازمو اقداماتو ترسره کول.
9. د روغتیایي ستونزو د حل په موخه په بیړنیو حالاتو کې د دولتي او غیر دولتي ادارو سره همغږي او خدمات ترسره کول .
10. د عادلانه روغتیایي خدمتونو وړاندې کولو لپاره د سرچینوپیژندنه، راجلبول ، په خوځښت راوستل او ور څخه په اغېزمنه توګه ګټه اخیستل.
11. د روغتیایي خدماتو د معیاري کولو په موخه حکومتي او خصوصی روغتیایي مرکزونو ته اعتبار ورکول
12. د روغتیایي سیستم معیاري کول او د سټنډرډونو په را منځته کولو سره د روغتیایي کارکوونکو د کاري جوازونو د معیاراتو مطابق ویش
13. د خوړو او درملو د کیفیت اړوند د معیاراتو په عملي کولو سره د مصؤنو درملو او خوړو بازار ته وړاندې کول

تشکیل:

په ټولییزه توګه په کال ۱۴۰۳ هـ لمریز کې د عامې روغتیا وزارت د عادي او انکشافي بستونو شمیر اوه دیرش زره یو سل شپاړلس ۳۷۱۱۶ وو چې:

1. **مرکزي بستونه ۴۴۲۸ څلورزره څلورسوه اته ویشت**
2. **د مرکزي روغتونونو بستونه ۹۷۹۹ نهه زره اوه سوه نهه نوي**
3. **ولایتي بستونه ۲۱۱۸۹ یویشت زره یو سل نهه اتیا**
4. **ان تې ای (NTA) بستونه ۱۷۰۰ اولس سوه**

همدارنګه د عامې روغتیا وزارت اړوند روغتیایي مراکزچې د تطبیق کوونکو مؤسساتو له لوري خدمات وړاندې کیږي نږدې ۲۷۰۰۰ تنه روغتیایي کارکوونکي په موقت توګه په خدماتو بوخت دي.

په هیواد کې د شته دولتي روغتیایي مرکزونو نوعیت او شمیره:

شماره	د روغتیایي مرکز نوعیت	تعداد
۱	تخصصي روغتونونه	35
۲	حوزوي روغتونونه	8
۳	ولایتي روغتونونه	27
۴	د ولسوالۍ روغتونونه	94
۵	جامع روغتیایي مرکزونه	442
۶	اساسي روغتیایي مرکزونه	1064
۷	فرعي روغتیایي مرکزونه	1408
۸	روغتیایي ځالې	645
۹	ګرځنده روغتیایي تیمونه	444
۱۰	نور روغتیایي مرکزونه	122
	مجموعه	4289

دويم څپرکی

(کاري ساحې او لاسته راوړنې)

مدیریت ،سیستم جوړونه، پالیسي، رهبري، قوانین، نوښتونه، راپورونه او همغږي

- د عامې روغتیا وزارت د نوې رهبرۍ په راتګ سره د روغتیا ملي پالیسۍ پراختیا او جوړیدنه(د پنځو کلونو لپاره)
- د رهبرۍ په هڅو د خوراکي توکو درملو او روغتیایي محصولاتو د قاچاق د مخنیوي قانون توشیح کیدنه
- د درملیزو او خوراکي توکو تاسیساتو جامع لارښودونه تصویب او خپور شول
- د لمړي ځل لپاره د غیر دولتي مؤسساتو او سازمانونو اړوند روغتیایي کارکونکو د معاشاتو ملي پآلیسۍ پراختیا تر سره شوه
- د روغتیا خیریه صندوق د طرحې نهايي کول
- د ۴۷ روغتیایي مرکزونو لپاره د پروپوزلونو او طرحې جوړول
- شپږ تقنیني مسودې ، دوه طرزالعملونه ، ۲۰۰ منشورونه ، پنځلس لایحې ، او اویا لارښودونه ترتیب شوې دي
- د عامې روغتیا وزارت د رهبرۍ په وړاندیز او د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله د ځانګړي شفقت له مخې د هیواد په ۳۱۸ ولسوالیو کې د عمومي روغتونو د جوړولو په موخه بودیجه ترلاسه او ابتدايي چارې يې ترسره شوې دي.

- د دوامداره همغږۍ او مجالسو په نتیجه کې د کډوالو عالي کمشنرۍ په مالي لګښت د شل عمومي روغتونو جوړولو چارې پیل شوې چې پنځه یې ترسره او د نورو چارې جریان لري
- د جوزجان ولایت افغان ترک د اطفالو په روغتون کې د کفیتریا، پایواز خونو او دوکانونو جوړولو پروژه چې د خصوصي سکتور لخوا په یاده پروژه کې ۱۷ میلیونه افغانۍ پانګونه شوې.
- دا چې د اسلامي امارت د حاکمیدو څخه وړاندې په هیواد کې ۱۷۴ نیمه کاره پروژو شتون درلود چې د عامې روغتیا وزارت په وړاندیز او د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله په ځانګړي شفقت د یادو پروژو د تکمیل او ګټې اخېستنې په موخه بودیجه د عامې روغتیا وزارت ته ورکړل شوه چې د تیرکال په جریان کې یې له جملې ۱۲ پروژې سر ته رسیدلې دي.
- تیر کال د هیواد شته ۲۰۲ روغتیایي مراکزو ته ارتقاء ورکړل شوې ده چې خوشبختانه د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله په ځانګړي شفقت اړوند بودیجه یې ترلاسه شوې ده.
- د بیت المال د ښې ساتنې په موخه د املاکو او اجناسو د ثبت او ساتنې په موخه منظم بریښنایي ډیټابیس جوړ او چارې یې پیل کړې.
- د HMIS سیستم د لارښود بیا کتنه ترسره او په DHIS2 کې د عامې روغتیا وزارت د یو تعداد ریاستونو د ډیټابیسنو او ارقامو ادغام ترسره شو ، همدارنګه د HER پروژې لپاره د ټول هیواد په روغتیایي مرکزونو کې د واحد ټارګیټ سیټینګ جوړ شو.
- د روغتیایي خدماتو وړاندې کولو کڅوړو (BPHS او EPHS) تر څنګ د روغتیایي خدماتو چمتو کونکو ادارو د کارمندانو په اړه د معلوماتو ثبتولو لپاره د ډیټابیس جوړ شو.
- د عامې روغتیا وزارت له لوري په لمړي ځل د خصوصي سکتور د ډیټا جمع کولو اړوند سیستم جوړ شو

د کارکوونکو چارو اړوند (استخدام ، ظرفیت لوړونه او اکمال تخصص)

- تیرکال په مرکزي او ولایتی بستونو کې نږدې شپږ زره درې سوه اوه شپیته (6367) مسلکي او حمایوي کارکوونکو ته د کارزمینه برابره شوې چې اکثریت یې د ازاد رقابت له لارې استخدام ته لارمونده او د عامې روغتیا وزارت په تشکیل کې استخدام شوي دي.
- د ظرفیت لوړونې برنامو د ښه تطبیق او اړتیاوو د تحلیل په موخه د (۳۳۰۰۰) کارمندانو لپاره د روزنې اړتیاوو ارزونې ډیټابیس جوړ شو همدارنګه تیر یو کال کې د روغتیا وزارت اوه ویشت زره څلور سوه اویا(۲۷۴۷۰)مرکزي او ولایتي کارکوونکو ته په بیلا بیلو مسلکي ،حمایوي، اداري ، مالي او روغتیایي برخو کې د ظرفیت لوړونې برنامې تر سره شوي دي.
- د ۳۲ تخصصي رشتو نصاب او کریکولم څخه بیاکتنه وشوه او د نړیوال سټنډرډ مطابق د رشتو مودې، د هر کال مکلفیتونه او د هرې رشتې دقیق استقامت تعین او ټولو ترېنې او ترېنر متخصصینو ته توزیع شو.
- د تخصص اړوند ټولې آزموینې د نړیوالو معیاراتو مطابق مرکزي او انلاین شوې چې په یو وخت اوزمان کې د آزموینو پوښتنې له مرکز څخه ترتیب او ټولو ته په یو زمان ویشل کیږي.

- د اکمال تخصص د معیاري کیدنې په موخه په لمړي ځل د نظارت اړوند یونټ په کار پیل وکړ چې د (۳۴) تخصصي مراکزو له (۳۲) تخصصي رشتو څخه یې څارنه په مرکزاو ولایاتو کې ترسره کړه.
- د لومړي ځل لپاره د تخصص معیاري سند ایجاد او تردې دمه نږدې ۹۳۵ متخصصینو ته وویشل شو.
- په ۱۴۰۳ هـ لمریزکال کې د ترینې ډاکټرانو د جذب اندازه له ۴۵۰ څخه ۸۵۰ تنو ته لوړه شوه
- د افغانستان د سیمه ایزې اپیدېمیولوژۍ پروګرام د پنځم کوهورت څخه د مرکز او ولایاتو د شل تنه مسلکي اشخاصو فراغت ترسره شو.
- د اکمال تخصص ریاست د (۱۱۱)استادانو لپاره د څېړنې د میتودولوژۍ اړوند ریفریشرورکشاپونه ترسره شول
- د مړینې د طبي تصدیق پاڼې د برنامې ښه پلي کېدو په موخه روزنیزه برنامه ترسره شوه چې د هېواد له ټولو ولایتونو څخه ۳۰۶ کسانو د مړینې د اسبابو د تثبیت د برنامې د معیاري تطبیق لپاره روزنه ترلاسه کړه چې دا کړنه د مړینو د دقیقو شمیرو ، تحلیل او د اړونده علتونو له کبله په راتلونکي کې د مړینو څخه په مخنیوي کې رغنده رول لوبوي.
- د رواني روغتیا په برخه کې ۴۵۰ تنه د لمړنیو خدماتو وړاندې کولو ډاکټرانو او(۳۲۵۰) تنه نرسانو ، معلمینو او د ټولنې روغتیایي کارکوونکو ته روزنه ورکړل شوه

د روغتیایي سیستم پراختیا

- د عامې روغتیا وزارت د نوې رهبرۍ په هڅو تیرکال د نږدې شپږ میلونه ډالرو په لګښت د هیواد په اته ولایتونو کې ۱۰۵ روغتیایي خالې (FHH) جوړې شوې.
- د کابل ولایت انتاني او افغان جاپان روغتونو کې د دوه راډیولوژي مجهزتشخیصیه مرکزونو جوړول چې په یادو مراکزو کې به د سي تي سکین او ایکو خدمات هیوادوالو ته وړاندې کیږي.
- د نږدې ۷۶ میلونه افغانیو په لګښت په صحت طفل روغتون کې د اکسیجن د تولید د یوې لویې دستګاه نصب ، د برانکوسکوپي ځانګې او جنراتوري برق فعالیدنه ترسره شوه.
- په تخار ، بلخ ، کندهار ، هلمند ، خوست س او لوګرولایتونو کې د جدي مراقبت خونو (ICU) جوړیدنه
- د هیواد په ۴ ولایتونو کې د سرطان د درملنې ۵۰ بستریز او د روږدو د درملنې ۴ مرکزونه جوړیدنه
- د هیواد په دریو ولایتونو کې د (موراو ماشوم) د درملنې مرکزونه او د هیواد په ولایتونو کې د وینې بانک ۵ مرکزونه جوړشول
- په استقلال روغتون کې د یورولوژي وارډ جوړاو په خدماتو یې پیل وکړ
- د عامې روغتیا وزارت په هڅو په صحت طفل روغتون کې په لمړي ځل د ماشومانو د زړه د جراحۍ سنټرمجهز او په خدماتو یې پیل وکړ چې په دا وروستیو کې یې نږدې ۲۵ کامیاب عملیاتونه او ۲۵۰ د ایکو وریا معاینې ترسره کړي.
- د عامې روغتیا وزارت په یو نوښتي اقدام کې په لمړي ځل په کابل ښارکې د سرطان ناروغانو د درملنې په موخه د یو ۲۰۰ بستریز روغتون د چارو پیل وشو.

- د خلکو اړتیاوو ته په لیدو تیرکال په ۵ ولایتونو (غزني، ارزګان، سمنګان، پروان او بدخشان) کې د هیموډیالیز مرکزونه فعال شول
- د هیواد ۲۵ ولایتونو ته د ۴۰ امبولانسونو ویش ترڅو د ناروغانو د راجع کولو سیستم پیاوړی شي
- د لومړي ځل لپاره په ټول هیواد کې د (DNA) ازموینو د پیل لپاره د لابراتوارد وسایلو او اړتیاوو د تدارکاتو لپاره د تړون لاسلیک کول.
- د هیواد په بیلا بیلو روغتیایي مراکزو کې د ښو خدماتو وړاندې کولو په موخه د لمریزې بریښنا سیستمونو نصب کول ترسره شول.
- د روغتیایي خدماتو د ښه ترسراوي او معیاراتو د عملي کولو په موخه په ټول هیواد کې د روغتیایي مراکزو د اړتیا وړ ترمیمات ترسره شوي دي.
- د کاپیسا ولایت په تګاب ولسوالۍ کې د روغتیایي علومو انستیتیوټ کمپلیکس جوړیدنه، چې د یادې پروژې ټول لګښت ۳۲۰،۰۰۰ امریکایي ډالروته ورسیږي.
- کندزولایت کې د لمړي ځل لپاره د یو ملیون ډالرو په لګښت د زون په کچه د تشخیصیه ریفرنس لابراتوارجوړول
- کندزولایت کې د نږدې ۲۸۰ زره ډالرو په لګښت د موراو ماشوم ۱۰۰ بستریز روغتون،د شري ناروغانو درملنې لپاره د ۵۰ بسترونو، د ۱۳ اساسي ، فرعي ، رواني روغتیا او د معلولینو لپاره د بیارغونې مرکزونه جوړشول.
- ننګرهارکې د شکرناروغۍ د درملنې مرکزپه لمړي ځل فعال شو چې د پراختیا لپاره به یې لا کارکیږي
- ننګرهارکې د ۲۷ نیم میلیونه افغانیو په مالي لګښت د ختیځ زون په کچه ربفرنس تشخیصیه لابراتوارجوړشو
- د ننګرهارولایت هسکې مېنې ولسوالۍ روغتیایي مرکزودانۍ د ۲۳۹ زره ډالرو په لګښت جوړه شوه
- تیرکال هلمند ولایت کې د (۱۶) کلینیکونو لپاره ودانۍ ، د معافیت کتلوي ودانۍ او د کوچنیانو او ښځینه روږدو لپاره شل بستریز روغتون فعال شو.
- په میدان وردګوولایت کې په لمړي ځل د عامې روغتیا ریاست د امبولانس مرکزلپاره معیاري ودانۍ جوړه شوه.
- کنړولایت کې یو بشپړروغتیایي مرکزد (23.5) میلیونه افغانیو، دوه اساسي روغتیایي مرکزونوتعمیرونه د لس نیم میلیونه افغانیو، ولایتي روغتون کې ښځینه عملیات خونه او ماشومانو وارډ رغونه د (2.6) میلیون افغانیو او د ۴۶ میلونه افغانیو په لګښت ۵ نورروغتیایي مراکزاو تشخیصیه ځانګې جوړې شوې.
- په لغمان ولایت کې د اته لکه اویا زره ډالرو په لګښت ۷ روغتیایي مراکزجوړشوي ، همدارنګه د ولایتي روغتون لپاره جنراتوري برق سیستم او ځینې تشخیصیه ځانګې د یو لک پنځه اویا زره ډالرو په لګښت فعالې شوې ، د دې ترڅنګ مهترلام ولایتی روغتون کې د ICU تعمیرساختماني چارې د څوارلس ملیونه افغانیو او د اکسیجن پلانټ د نصب چارې د ۱۷ میلیونه افغانیو په لګښت جریان لري.
- لوګرکې یو جامع روغتیایي مرکزد ۳۲ میلونه افغانیو او ۵ روغتیایي ځالې د ۳۰ میلونه افغانیو په لګښت جوړې شوې.

- په نیمروزولایت کې د دوه میلونه ډالروپه لګښت د ولایتي روغتون نیمه کاره ودانۍ جوړه اوګټې اخیستنې ته وسپارل شوه ، همدارنګه ۱۵ روغتیایي ځالي ، درې پایې اکسیجن دستګاوې او د ۹ میلونه افغانیو په لګښت ولایتي روغتون ته برق ورکړل شو.
- دا چې په ټول هیواد کې د جدي مر اقبت ۱۰۰ بسترونه فعال دي اوس مهال یې د خدماتو د پراختیا او ناروغانو ته د لا اسانتیاوو لپاره ۹۷ نوربسترونه په کابل ، خوست، غزني، بدخشان اولغمان کې د فعالیدو په حال کې دي.
- د روغتیایي سیستم د پراختیا په موخه په ۱۴ اوږد مهاله انکشافي پروژو کې د خدماتو لپاره یو ملیارد څلورسوه دوه ویشت میلونه اته سوه دوه اویا زره درې سوه نهه څلویښت (1,422,872,349) افغانۍ لګښت ترسره شو چې پروژې عبارت دي له (د عاجل مر اقبت ځانګه (ICU)، دطبي توکو پیرلو پروژه، هیموډیالیز، د سرطان د کنټرول ملي برنامه، د معلولیت او فزیکی بیا پیاوړتیا پروژه، د سترګو د پاملرنې لپاره د سیاروکمپونو جوړلو پروژه او نور..)
- د پکتیکا ولایتي روغتون ته د اتلس (۱۸) میلونه افغانیو په ارزښت طبي وسایل او درمل واخیستل شول همدارنګه په ګیان او برمل ولسوالیو کې د(۶۶) شپږ شپیته میلونو افغانیو په ارزښت د دوه روغتیایي مرکزونو ودانیزې چارې جریان لري.
- په جوزجان ولایت کې د ۱۲۳ ملیونه او پنځه سوه زره افغانیو په ارزښت قوش تیپې ولسوالی کې یو جامع روغتیایي مرکز، ولایتي روغتون کې د بیړنۍ ځانګې ، پایوازخونې او د انتاني ځانګې جوړیدنه ترسره شوه.
- خوست ولایت ته د نږدې شل میلونه افغانیو په ارزښت طبي تجهیزات واخیستل شول
- د شدیدې خوارځواکۍ ناروغانو د درملنې لپاره په مرکز او ولایاتو کې ۶ داخل بستر د درملنې مرکزونه (TFUs) جوړ شوي چې سږ کال به په هرات، پکتیکا او فراه ولایتونو کې درې نور جوړ شي.
- د مور او ماشوم خدماتو د پراختیا او ناروغانو د لاسرسي له کبله د امیدواره میندو اوپنځه کلونو څخه دکم عمره ماشومانو د مړینو شمیرکې کموالی را منځته شوی.

د روغتیایي سیستم تمویل ، تجهیز او شفافیت

- د تیرکال په پرتله د افغانستان اسلامي امارت د روغتیایي سکتورپه ملاتړ او تمویل کې ونډه زیاته شوې ده.
- د ۱۴۰۳ هـ لمریزکال لپاره د تدارکاتي پروسو بهیرد شفافیت موثریت او مثمریت د تضمین په موخه بریښنایي شوی دی چې د پوره شفافیت په اساس تیرکال ۳۸۸ لوی او واړه قراردادونه د یو اعشاریه دوه ملیارده (۱،۲۲۴،۶۱۱،۳۰۹) افغانیو په لګښت ترسره شوي دي ، همدارنګه د عامې روغتیا وزارت د مرکز په شمول ، ۲۲ مرکزي ،۵ حوزوي او ۱۱ ولایتي روغتونونو ته د دوه اعشاریه شپږ ملیارده افغانیو په لګښت (دوا، طبي ملزمه، مریضانو لپاره غذا، روغنیات...) اخیستل شوي دي.
- د ښې حکومتولۍ او اداري چارو د ښه والي په موخه په ځینې ریاستونو کې ډیجیټل سیستمونه جوړشوي همدارنګه په مرکز او ځینې ولایتونو کې د الکترونیکي حاضرۍ د دستګاوو نصب ترسره شوی او لا هم جریان لري.

- د ولس ستونزو ته د رسیدنې او طبي تخطیو څخه د مخنیوي په موخه تیرکال د ۵۰ شکایتونو او ۵۰ ثبت شویو قضیو بررسي ترسره شوې ده
- په تېرکال کې د مقروضیتونو پروسې د ښه مدیریت او متحدالمال د لارښونو په اساس د ټولو مشترکینو چې اسناد یې مکمل او صحت وو ۱۵ سلنه مقروضیتونه اجراء شول.
- د تیرکال په جریان کې د مرکز او ولایاتو په کچه ځینې روغتونونه چې د مختلفو نړیوالو موسسو لخوا تمویلېدل، په ناڅاپي ډول نوموړو روغتونو ته د موسساتو تمویل بند شو ، چې د عامې روغتیا وزارت له لوري یاده خلا ډکه او مالي چارې یې په ښه ډول مدیریت شوې.

وړاندې شوي روغتیایي خدمات (وقایوي او معالجوي)

- د ملاریا لوړګواښ سره مخ ولایتونو کې دوه لکه اوه شپیته زره دوه سوه شپږ اویا (۲۶۷۲۷۶) او بیرته راستنیدونکو هیوادوالو ته اولس زره نهه سوه دوه شپیته (۱۷۹۶۲) ماش لومې (پشه خانې) ویشل شوي دي.
- د کانګو او ملاریا ناروغیو د مخنیوي لپآره د هیواد په بیلا بیلو سیمو کې د عامه پوهاوي کمپاینونه او د دوا شیندنې فعالیتونه ترسره شول.
- د ملاریا او ناقله ناروغیو په برخه کې څلورزره اته سوه شپږ اتیا (۴۸۸۶) روغتیایي کارکوونکي روزل شوي تر څو په سمه توګه د ناقله ناروغیو څخه مخنیوی وشي.
- د توبرکلوز ناروغۍ د مخنیوي او پروخت تشخیص په موخه په ټول هیواد کې ۱۳۴ جین ایکسپیرټ ماشینونه فعال شوي دي.
- د خوندي واکسیناسیون سیستم لپاره په ټول هیواد کې روغتیایي مرکزونو ته ۵۷۱ لمریز او ۱۸ برقي یخچالونه وویشل شول
- د هغه ماشومانو لپاره چې عمرونه یې له دوه څخه تر پنځو کلونو وي او واکسین شوي نه وي د واکسین خدماتو ته د رسیدنې په موخه ۸۲۲ واکسیناتوران وګمارل شو چې هر یو ته یې یو عراده موټرسایکل وویشل شو.
- تیرکال نږدې اته میلونه ماشومان د ښري په وړاندې او نږدې څلورلکه پنځوس زره (۴۵۰۰۰۰) ماشومان د بیګ کیچ اپ پروګرام په مرسته واکسین شوي دي.
- د پولیو له منځه وړلو پروګرام چې نږدې یو لک هیوادوال یې اړونده برخو کې په کاربوخت دي په دا ورستیو کې، د پولیو واکسین څلورکمپاینونه ترسره کړي چې له دې ډلې یې دوه سرتاسري او دوه فرعي کمپاینونه دي ، چې په هر ملي کمپاین کې نږدې (۱۱.۲) میلیونه او په هر فرعي کمپاین کې نږدې (۷) میلیونه له پنځوکلونو کم عمره ماشومان واکسین شوي دي.
- د پولیو واکسین په دوه سرتاسري کمپاینونو کې د هدف وړ(۹.۹) میلیونه ماشومانو ته ویټامن A کپسولونه او د هدف وړ(۶.۸) میلیونه ماشومانو ته میبینډازول (د چینجیانو) ګولۍ ورکول شوي دي.

- د هیواد په کچه د ملاریا دوه لکه اوه پنځوس زره نهه سوه دوه څلویښت (۲۵۷۹۴۲) د لشمانیا اوه اتیا زره دوه سوه یو اویا (۸۷۲۷۱) او د ډینګي تبې اوه زره اته سوه اته اتیا (۷۸۸۸)ناروغانو ته تشخیصیه معاینات ترسره شوې دي.
- تیرکال د هیواد په ولایاتوکې ۶ د ایډز او هیپاتایټس رضاکارانه مشاورې او معاینې (VCT) روغتیایي مرکزونه او د ۶۵ میتادون بدیل درملنې روغتیایي مرکزونه جوړشوي دي.
- تیرکال نږدې دوه اعشاریه درې میلونه (2329430) تنو ته د فولیک اسید ګولۍ ، درې اعشاریه درې میلونه (3320497) له پنځو کلونو کم عمرو ته د تغذیې اړوند تقویتي پوډر، نهه اعشاریه اته میلیونه (9853009) کوچنیانو ته د پولیو واکسین کمپآین پر مهال د ویټامین A ګولۍ ، شپږ اعشاریه اوه میلیونه (6734095) له پنځو کلونو کم عمرکوچنیانو ته د چینجیو ضد ګولۍ ورکړل شوې دي.
- د روغتیایي مرکزونو لپاره د واش پروګرام لومړی ځل په معیاري ډول ډیز این شو، چې دا نوښت د دوامداره خدماتو لپاره مهم اساس جوړوي ، په ننګرهار، پروان، دایکندی او کندهارولایتونوکې د ۱۳۸۰۰۰ په شاوخوا کې د حفظ الصحې خدمات وړاندې شوي دي.

د یوکال په اوږدو کې لاندې روغتیایي خدمات هیوادوالو ته وړاندې شوي:

خدمات	ارقام
سر اپا خدمات	اوه اتیا میلونه دوه لکه درې پنځوس زره نهه سوه څلورنوي (87253994)
داخل بسترخدمات	دوه میلونه اویا زره یو څلویښت (2070041)
لوی جراحي عملیاتونه	دوه لکه پنځه څلویښت زره څلورسوه (245400)
کوچني عملیاتونه	څلورلکه اوه زره پنځه سوه اوه ویشت (407527)
د هیموډیالیز،فیستولا،او د کتیترخدمتونه	درې شپیته زره نهه سوه اوه اتیا (۶۳۹۸۷)
د ICU خدمات	شپږ زره پنځه سوه شپږ شپیته (٦٥٦٦)
زیږون	یو میلون دوه لکه اته پنځوس زره پنځلس (1258015)
تشخیصیه خدمات	نهه میلونه څلورلکه نهه اتیا زره یو سل یوولس (9489111)
د امبولانس خدمات	د عامې روغتیا وزارت د ۷۲۶ امبولانسونو په توسط په مرکز او ولایاتوکې یو لک پنځلس زره درې سوه اووه ویشت (115327) ناروغان انتقال کړي
فزیوتراپي او فزیکي بیا رغونه	پنځه دیرش زره (۳۵۰۰۰)
د سترګې اړوند خدمات	سر اپا خدمات : یو لک پنځه ویشت زره اته سوه پنځه ویشت (۱۲۵۸۲۵) عملیاتونه: پنځه زره اته اویا (۵۰۷۸) عینکې : نهه زره اته سوه شپږ پنځوس (9856)
د روږدو درملنه	شپږ څلویښت زره اوه سوه شپږ دیرش (۴۶۷۳۶)

- تیرکال د نږدې دوه اعشاریه دوه میلونه په متوسطې او شدیدې خوارځواکۍ اخته میندو او کوچنیانو درملنه ترسره شوې او سیستم کې داخل شوي دي.
- نږدې ۳۶ سوه معلولینو ته د کومکي قالبونو ، مصنوعي غړو او ویلچرونه ویش ترسره شوی دی.
- کوچیانو ته د ګرځنده روغتیا یې تیمونو له لارې یو میلون یو لک دوه ویشت زره اوه سوه نولس (۱۱۲۲۷۱۹) سر اپا ، ولادي ، واکسین ، سوء تغذیه ، توبرکلوز او د ساري ناروغیو اړوند خدمات وړاندې شوې دي.
- مهاجرینو او بیرته را ستندیونکو هیوادوالو ته یو لک اته پنځوس زره (۱۵۸۰۰۰) سر اپا خدمات او ۱۱ زره د میندو اړوند خدمات وړاندې شوي دي.
- د عدلي طب برخه کې ۶۷۱ حیاتي او ۹۱۷ فوتي و اقعاتو اړوند خدمات وړاندې شوي دي.
- تیرکال نږدې ۱۵۰۰ ماشومان چې له مختلفو روغتیایي ستونزو سره مخ وو، د لا ښې درملنې په موخه ځانګړو روغتیایي مراکزو ته معرفي شوي دي
- دا چې د عامې روغتیا وزارت په داخل د هیواد کې خپلو معززو هیوادوالو ته روغتیایي خدمات وړاندې کوي ، په همدې اساس د حج په مراسمو کې هم له هیواد بهر په سعودي عربستان کې دیرش زره ۳۰۰۰۰ حجاج کرامو ته روغتیایي خدمات او د وقایوي تدابیرو په موخه ټولو حاجي صاحبانو ته د مننجیټ او انفلوینزا واکسین تطبیق شو.

عامه پوهاوی

د ناروغیو پر وړاندې د عامه پوهاوي ترسره کولو ، د روغتیا اړوند معلوماتو خپرولو ، او د ټولنې وګړو سره علمي او روغتیایي معلوماتو شریکولو په موخه تیرکال له بیلا بیلو لارو ګټه اخیستل شوې ده چې په نتیجه کې څوارلس سوه اته شپیته (۱۴۶۸) ویډیویي کلیپونه ،یو لک اته ځلویښت زره یو سل یو اویا (۱۴۸۱۷۱) تنو ته روغتیایي تعلیمات ، پنځه اعشاریه اوه ملیونه چاپي روغتیایي معلومات او د عامه پوهاوي بروشرونه ویشل شوي دي ، همدارنګه ۶ مجلې او ژورنالونه چاپ شوي او دیارلس زره یو سل شپږ اتیا (۱۳۱۸۶)معلوماتي پوستبونه له بیلا بیلو لارو شریک شوي دي ، چې د پیغام د لا ښه رسولو په موخه د عامه پوهاوي او ناروغیو اړوند ۲۶۰ غونډې او رسنیز کنفرانسونه هم ترسره شوي دي

درمل، خوراکي او طبي توکي (د جواز ورکول، ثبتول، د کیفیت کنټرول، پراخول، د کورنیو تولیداتو ملاتړ او د قاچاق مخنیوی)

د خوړو، درملو او روغتیایي محصولاتو د کیفیت کنټرول

- د درملو، خوړو او څښاک اوبو د یو اویا زره اوه سوه دوه اویا (۷۱،۷۷۲) څخه زیاتو نمونو د کیفیت کنټرول، چې له دې جملې څخه ۹۲۸ نمونې منفي وې او څلورزره یو سل اته اتیا (۴،۱۸۸) نمونې د مختلفو دلایلو له کبله مسترد شوي.
- د درملو، خوړو او اوبو د لابراتوار برخه کې د مختلفو نمونو لپاره ۵۲ جلده معیاري کړنلارې ترتیب شوي دي
- تیرکال په مرکز او ولایاتو کې یو زر اوه اویا (۱۰۷۷) ټنه بې کیفیته او تاریخ تیري خوراکي او درملیز توکي له منځه وړل شوي چې ۵۱۸ ټنه په مرکز او ۵۵۹ ولایاتو کې هدر شوي دي.

- **د درملو لابراتوارد مایکروبیولوژي او د طبي تجهیزاتو برخې فعالیدنه تر سره شوه**

د درملو او خوراکي توکو د تاسیساتو او فعالیتونو جوازورکول

- **د درملو جوړولو ۱۲ فابریکو، د پرېمینځلو موادو ۳ فابریکو، د درملو ۶۱ عمده پلورنځیو، د درملو او روغتیایي محصولاتو ۱۱۳ واردونکو شرکتونو، او د درملو په تاسیساتو کې ۱۵۸۳ تخنیکي مسؤلینو ته جوازونه ورکړل شول**
- **د درملو جوړولو فابریکو او وارداتي شرکتونو ۸۲ نماینده ګیو ته په مرکز او ولایاتو کې جوازونه ورکړل شول**
- **د خوراکي توکو د تولید شرکتونو لپاره د جوازورکول تیرکال پیل شول، او تر اوسه پورې،(۱۳۰) نویو تولیدي فابریکو ته د تاسیس مو افقې ورکړل شوي دي، چې له دې جملې څخه ۴۰ د خوراکي توکو د تولید فابریکو ته د فعالیت جوازونه ورکړل شول.**

د درملو، روغتیایي محصولاتو او خوړو د صادراتو او وارداتو تنظیم کول

- **په تیرکال کې، د درملو دوه پنځوس زره څلورسوه نهه ویشت (۵۲،۴۲۹) توکي او د روغتیایي محصولاتو پنځه زره پنځه سوه نهه ویشت (۵،۵۲۹)توکي چې ارزښت یې نږدې یو سل نهه څلویښت میلونه (۱۴۹)ډالر دی وارد شوي دي.**
- **په تیرکال کې د وارد شویو خوراکي توکو نولس زره څلورسوه شپږ دیرش (۱۹،۴۳۶) محمولو ته بازارته د وړاندې کولو اجازه ورکړل شوې**
  - **په تیرکال کې د مختلفو خوراکي توکو تولیدي فابریکو څخه ۶۵ محصولات د عامې روغتیا وزارت سره ثبت شوي دي.**
  - **د ۲۱۵ صادرشویو خوراکي توکو محمولو لپاره "د صادراتو د روغتیا سندونه" صادرشوي دي.**
  - د کورنیو شرکتونو لخوا چې مخکې یې خپل محصولات تولید کړي وو، د درملو دیارلس سوه نهه څلویښت (۱،۳۴۹) جامع فایلونو ارزونه تر سره او ثبت شول.
  - د ۸۱ نویو شرکتونو چې ۸۸ نوي طبي توکي او روغتیایي محصولات لري ارزونه او راجسټریشن تر سره شو ، چې د تیر کال په جریان کې د (۳۰۱)پخوانیو ثبت شویو طبي توکو بیا راجسټریشن هم تر سره شوی.
  - په ډیټابیس کې د کورنیو تولید شویو فابریکو د درې زره یو سل پنځه څلویښت (۳۱۴۵) روغتیایي محصولاتو ،د بوټو محصولاتو او طبي تجهیزاتو ثبت شوی دی.
  - د کابل په بیلابیلو سیمو کې ټولټال ۷۰۹ درملتونونه، ۲۲ شرکتونه، ۵۲ عمده پلورنځي د قانوني اسنادو د نشتوالي له امله تړل شوي دي.
  - په تیر کال کې، د خطر تحلیل لپاره ۲۰۸ مختلف خوراکي فابریکې څارل شوي او معاینه شوي، او په پایله کې، په دې فابریکو کې ۳۹ د خطر عوامل پیژندل شوي دي چې د دې عواملو بشپړ تحلیل ترسره شوی او اړینې لارښوونې د اړوندو څانګو او خوراکي تاسیساتو سره شریکې شوې دي.
- د مرکزي کیفیت کنټرول لابراتوار لپاره د ۱۰۰ څخه زیاتو لویو او کوچنیو تجهیزاتو اخیستنه تر سره شوه

د داخلي تولیداتو څخه ملاتړ

- د کورني تولید ملاتړ لپاره، په هیواد کې دننه د کورنیو او بهرنیو ادارو سره تړونونه شوي دي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې هغه درمل او طبي محصولات چې دوی ورته اړتیا لري د کورني تولید او کورني بازار څخه تر ممکنه حده ترلاسه کړي، څکه چې د درملو، روغتیايي محصولاتو او خوراکي توکو د قاچاق مخنیوي قانون هم پدې اړه واضح دی.
- د عامې روغتیا وزارت د خوړو او درملو معینیت، د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله د فرمان سره سم، اراده لري چې په میربچه کوټ ولسوالۍ کې یوولس سوه شپاړلس (۱۱۱۶)جریبه ځمکه د درملو د تولید داخلي فابریکو ته ځانګړې کړي .
- د کورنیو محصولاتو د کیفیت د ډاډ ترلاسه کولو لپاره، د عامې روغتیا وزارت د درملو او روغتیايي محصولاتو د تولیدونکو فابریکو لپاره د ښه تولیدي کړنو (GMP) اصولو او معیارونو په پام کې نیولو سره د ارزونو لړۍ پیل کړې ده ، د روغتیا نړیوال سازمان د اصولو په پام کې نیولو سره، د کیفیت لرونکو فابریکو پیژندل او د ښه تولیدي کړنو سندونه ورکول ، د یادونې وړ ده چې تر دې دمه (۶) فابریکې لیدل شوي، چې له دې جملې څخه ۴ فابریکې (ملي شفا، لایف پرل، ټي جي ایل او سنو فارما) په روان ۱۴۰۴ هجري لمریز کال کې د (جي ایم پي) سندونه ترلاسه کړي دي.

چې د کورني تولید د ښه ملاتړ په پایله کې، موږ اوس د خدای په فضل سره، نورو هیوادونو لکه یمن، عراق او ازبکستان ته سیرم صادروو.

له خصوصي سکتور ملاتړ او پراختیا

- **دا چې په ټول هیواد کې د روغتیايي مراکزو په ایجاد کې د پام وړ اسانتیاوې را منځته شوې دي اوس مهال** په مرکز او ولایاتو کې د رجستر شویو خصوصي روغتیایي مرکزونو شمیر درې زره پنځه سوه شپږ ویشت (۳۵۲۶)ته رسیږي چې یواځې تیر کال ۳۸۲ خصوصي روغتیايي مرکزونو جوازونه تر لاسه کړي او په فعالیت یې پیل کړی چې په همدې خصوصي روغتیايي مرکزونو کې د هیواد نږدې اوه څلویښت زره (47,000)مسلکي او پنځه ویشت زره (25,000)غیر مسلکي کارمندانو ته د کار او خدمت ذریعه برابره شوې
- د خصوصي روغتیايي مرکزونو د معیاري کولو ، جوازونو ترلاسه کولو او د خصوصي او عامه روغتیايي مرکزونو ترمنځ د همغږۍ رامینځته کولو لپاره د هیواد زونونو ته د سفرونو پر مهال د 470 روغتونونو او نورو خصوصي روغتیايي مرکزونو څخه لیدنې تر سره شوې.
- د ډاکټرانو لپاره د(۱۲۲۰) راجستریشن کارتونو صادرول ،درې زره د فعالیت جوازونه او د ۹۰۰ هغو ډاکټرانو لپاره د فعالیت جوازونو د صادرولو پروسه تر سره شوې چې په روغتونونو او کلینیکونو کې مسلکي او کلینیکي فعالیتونه ترسره کوي

نظارت ، ارزونه او روغتیايي معلومات:

- **د تیر کال په جریان کې د خصوصي روغتیايي مرکزونو لپاره د نظارت چکلیستونه نوي شول او د ۵ ریاستونو په شمول د ګډ نظارت ترسره کولو پروسه شروع شوه .**
- **د عامې روغتیا وزارت د بیلا بیلو ریاستونو مسؤلینو له لوري په خپل اړوند مسؤلیت کې له پروژو . روغتیايي مرکزونو، ښوونیزو مراکزو درملیز تاسیساتو ، غذايي تاسیساتو ، اشتهاراتو، تشخیصیه مرکزونو ، اصنافو ،**

انتنونو ، دولتي خصوصي او د تطبيق كوونكو مؤسساتو له مراكزو څخه په جمعي توګه اوه شپيته زره دوه سوه يويشت (۶۷۲۲۱) نظارتونه ترسره شوي دي.

- **په ۳۴ ولايتونو کې د دولتي روغتيايي خدماتو EPHS ، BPHS، كتلوي معافيت او فرعي پروژو نظارت په برياليتوب ترسره شو او راپورونه د تطبيق كوونكو موسسو، تمويل كوونكو ادارو، ولايتي عامې روغتيا رياستونو او د عامى روغتيا وزارت اړونده رياستونو سره شريک شوي**

د تمويل کونکو او نړيوالو شريکانو سره همغږي(د تمويل کونکو پېژندنه، د مرستې ترلاسه کول، همغږي کول، د موسسو ثبت او راجستر کول)

- تير کال د هيواد په مرکز او ولاياتو کې د خيريه بنسټونو ، مؤسساتو او نړيوالو ادارو په مرسته **دوه سوه درې شپيته ۲۶۳ ميليونه افغانى د روغتيا په سکتورکې مرسته شوې چې بيلا بيلې اړينې روغتيايي برخې پرې جوړې شوې دي.**
- د عامې روغتيا وزارت د نوې رهبرۍ په راتګ سره د هوکړه ليکونو د چټک او معياري طی مراحلو لپاره د عامې روغتيا وزارت **د هوکړه ليک نوې بڼه** او همداراز يو واضح لارښود ترتيب کړ، څو موسسو او بنسټونو ته په چارو کې اسانتيا برابره کړي چې په همدې اساس تير کال ۳۵۴ **هوکړه‌ليکونه** له دولتي او غير دولتي موسسو او بنسټونو سره له لاسليک وروسته نهايي کړي دي چې په مرسته يې ميلونونه هيوادوالو له روغتيايي خدماتو برخمن شول .
- د ځينې هېوادونو او مرستندويو بنسټونو له لوري تير کال ۶ **جوړې مرستې** ترلاسه شوي چې په يادو مرستو کې درمل ، طبي تجهيزات ، امبولانسونه او واکسين شامل وو.
- ۱۸۰ **کورني او بهرني موسسات او بنسټونه** چې د روغتيا په برخه کې کار کوي، ثبت او راجستر شوي دي.

سفرونه:

د عامې روغتيا وزارت رهبرۍ او تخنيکي استازو په تيرکال کې ۴۰ رسمي سفرونه بهرنيو هيوادونو ته ترسره کړي دي چې ياد سفرونه جاپان ، ازبکستان ، ماليزيا ، سويس ، قطر ، ايران ، پاکستان او تايليند هيوادونو ته ترسره شوي دي ، د دې سفرونو موخه د روغتيا په برخه کې همغږي ، همکاري ، د ساري ناروغيو کنټرول ، ظرفيت لوړونه او د نړيوالې ټولنې د روغتيا په برخه همکارۍ ته هڅونه وه.

څلورم څپرکی

راتلونکي پلانونه:

1. د عامې روغتیا وزارت لپاره د ملي ستراتیژي جوړول
2. د روغتیایي کڅوړو BPHS او EPHS بیا کتنه او مدغم والی ترسره کول
3. د ولسوالۍ په کچه د خدماتو پراخوالی او تقویه کول
4. د بیړنیو پیښو پر مهال د خدماتو لپاره پر لویو لارو د ټروما سنټرونو جوړول
5. د دولتي روغتونو د ریفورم او اصلاح برنامو عملي کول
6. د سرطاني ناروغانو اړوند د شته خدماتو پراخوالی
7. د خصوصي سکتور د خدماتو اصلاح او اعتبارورکونه تر څو خدمات معیاري او بیې مناسبې شي.
8. د تخصصي او فوق تخصصي برنامو ایجاد ، پراختیا او له نړیوالو ادارو سره همغږي.
9. د ساري او غیر ساري ناروغیو کنترول او د پولیو ناروغۍ محوه کولو لپآره کار
10. د غوره او با کیفیته درملو د وړاندې کولو او تولید لپاره له داخلي تولیداتو ملاتړ او د واردیدونکو درملو د کیفیت کنترول
11. د عامه او خصوصي مشارکت څخه ملاتړ او د روغتیا په برخه کې د پانګونې لپاره زمینه سازي
12. دا چې د روغتیایي سیستم سره د نړیوالو مرستې ورځ تر بلې کمیږي مونږ پلان لرو تر څو اړونده برخو کې د نړیوالو مرستو تر څنګ له خپلې داخلي بودیجې څخه هیوادوالو ته خدمات وړاندې کړو چې دا د روغتیایی خدماتو د خود کفاء کولو لپاره ستر ګام دی.
13. په هیواد کې د ۱۷۴ نیمه کاره ساختماني پروژو ترسره کول چې له نیکه مرغه تیر کال یې د دولسو چارې ترسره شوې ، همدارنګه د ننګرهار ولایت ختیځ کمپلکس او د کنړ ولایتي روغتون چارې د نږدې نهه سوه میلونه افغانیو په ارزښت عملا پیل شوې.

و من الله توفیق